

ΚΆΛΑΝΤΑ

Τα κάλαντα αποτελούν σημαντική παράδοση για την χώρα μας και ποικίλουν από τόπο σε τόπο. *Είναι τραγούδια που τα λένε συνήθως τα παιδιά την παραμονή των μεγάλων εορτών της χριστιανοσύνης, πηγαίνοντας από σπίτι σε σπίτι.* Στο συγκεκριμένο άρθρο, θα αναφερθούμε στα κάλαντα της Ηπείρου, του Πόντου, της Θράκης, της Στερεάς Ελλάδας, της Πελοποννήσου, στα νησιά του Ιονίου και στην Κρήτη

Κάλαντα Ηπείρου

Στα χριστουγεννιάτικα κάλαντα της Ήπειρο συνηθίζεται να γίνεται αναφορά στο έθιμο, στα σπάργανα του Χριστού, ένα τοπικό γλύκισμα σε μορφή τηγανίτας μελωμένο με ζαχαρόνερο και μια γεύση κανέλας, πασπαλισμένο με καρύδια και ζάχαρη άχνη. Το γλυκό αυτό ετοιμάζεται από τους κατοίκους την παραμονή των Χριστουγέννων.

Σύμφωνα με τον θρύλο, τα κάλαντα της πρωτοχρονιάς αφορούν σε μια ιστορία αγάπης. Κατά τον μεσαίωνα, οι άνθρωποι των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων, δεν είχαν το δικαίωμα να μιλούν στους αριστοκράτες. Οι μόνες μέρες που είχαν μια στοιχειώδη ελευθερία λόγου ήταν στις γιορτές. Εκεί τους τραγουδούσαν διάφορα τραγούδια. Έτσι, στους στίχους του συγκεκριμένου τραγουδιού, ένα παλικάρι κάνει ερωτική εξομολόγηση στην κοπελιά που αγαπά. Την αποκαλεί ψηλή δενδρολιβανιά, γιατί φορούσε ψηλά κωνικά καπέλα της εποχής. Την παρομοιάζει με τον θόλο της εκκλησίας, καθώς ήταν τόσο ψηλή. Αναρωτιέται γιατί δεν τον καταδέχεται, ενώ εκείνος την θεωρεί γλυκιά και φτιαγμένη από ζάχαρη.

- **Χριστουγεννιάτικα κάλαντα :**

<https://www.youtube.com/watch?v=vlzqCNsqR5g>

- **Κάλαντα της πρωτοχρονιάς**

<https://www.domnasamiou.gr/?i=portal.el.songs&id=624>

Κάλαντα Πόντου

Στον Πόντο τα παιδιά βγαίνουν στους δρόμους από νωρίς το πρωί για να τραγουδήσουν τα Κάλαντα της καταγωγής τους. Η ιστορία πίσω από αυτά αναφέρει την γέννηση, τα βιώματα, τα πάθη που πέρασε ο Χριστός, αλλά και όλη του την ιστορία.

Τα Πρωτοχρονιάτικα κάλαντα συνοδεύονταν από την πατροπαράδοτη Ποντιακή λύρα και τα έψελναν μικροί και μεγάλοι, χωρισμένοι σε μικρές ομάδες. Όταν τα κάλαντα τα έλεγαν οι μεγάλοι, τα έσοδα προορίζονταν για τη λειτουργία των σχολείων. καθώς εκείνα τα χρόνια, τα έξοδα των σχολείων καλύπτονταν από τα μέλη των κοινοτήτων.

▪ **Χριστουγεννιάτικα κάλαντα :**

<https://www.youtube.com/watch?v=BOpEI31otCI>

▪ **Πρωτοχρονιάτικα κάλαντα:**

[https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A0%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AC_%CE%BA%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1_%CE%A0%CF%81%CF%89%CF%84%CE%BF%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%AC%CF%](https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A0%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AC_%CE%BA%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1_%CE%A0%CF%81%CF%89%CF%84%CE%BF%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%AC%CF%82)

82

Κάλαντα Θράκης

Τα Κάλαντα Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς της Θράκης, έχουν ρίζες που χάνονται βαθειά μέσα στην ιστορία και παρουσιάζουν μια πραγματικά εξαιρετική ποικιλία. Ειδικότερα η Ανατολική Θράκη ως περιοχή είναι ιδιαίτερα γνωστή για την πλούσια λαογραφική και δημοτική της παράδοση.

Κάλαντα Χριστουγέννων Θράκης

Χριστός γεννιέται, χαρά στον κόσμο,
χαρά στον κόσμο, στα παλληκάρια.
Σαράντα μέρες, σαράντα νύχτες,
η Παναγιά μας κοιλοπονούσε.
Κοιλοπονούσε, παρακαλούσε,
τους αρχαγγέλους, τους ιεράρχες.
-Σεις αρχαγγέλοι και ιεράρχες,
στη Σμύρνη πηγαίντε, μαμμές φέρτε.
Άγια Μαρίνα, άγια Κατερίνα,
στη Σμύρνη πάνε, μαμμές φέρουν.
Όσο να πάνε κι όσο να έρθουν,
η Παναγιά μας ηλητηρώθη.
Στην κούνια τό 'βαλαν
και το κουνούσαν, το τραγουδούσαν.
Σαν ήλιος λάμπει ,σα νιο φεγγάρι,
σα νιο φεγγάρι, το παλληκάρι.

Κάλαντα πρωτοχρονιάς Θράκης

Άγιου Βασίλης έρχιτι από την
Καισαρεία, βαστάει εικόνα κι χαρτί,
χαρτί και καλαμάρι
του καλαμάρι έγγραφι κι του χαρτί
μιλούσι, Βασίλη μ' πόθιν έρχισι κι
πόθιν κατηβαίνεις
Ιγώ γράμματα μάθηνα τραγουδία
δεν ηξέρω, και σαν ηξέρεις
γράμματα πες μας την αλφαβήτα
Κι στο ραβδί τ' ακούμπησε να πει
την αλφαβήτα, κι το ραβδί τ' ήταν
ξηρό κι βλάστησε κλωνάρια
Και πανω στα κλωνάρια του
πέρδικες κελαηδούσαν, δεν ήταν
μόνο πέρδικες ήταν κι περισσότερες
Κατέβ'καν πέρδικες να πιουν κι να
γεμίσουν, να βρέξουν τον αφέντη
μας τον πολυχρονεμένο
Αν έχεις γρόσια δώσι τα, φλουριά

Φέγγει σε τούτον το νοικοκύρη,
με τα καλά του, με τα παιδιά του,
με την καλή τη νοικοκυρά του...

μην τα λυπάσαι, κι αν έχεις
μισοδέκατο δώστο στον Άη Βασίλη

Κάλαντα στην Στερεά Ελλάδα

Χριστουγέννων	Πρωτοχρονιάς
<p>Καλήν εσπέραν άρχοντες αν είναι ορισμός σας, Χριστού την θείαν γέννησιν να πω ζ' τ' αρχοντικό σας. Χριστός γεννάται σήμερον εν Βηθλεέμ τη πόλει, οι ουρανοί αγάλλονται χαίρει η κτίσης όλη. Εν τω σπηλαίω τίκτεται εν φάτνη των αλόγων, ο βασιλεύς των ουρανών και ποιητής των όλων.</p> <p>Πλήθος αγγέλων ψάλλουσι το Δόξα εν υψίστοις, και τούτο άξιον εστίν η των ποιμένων πίστις. Εκ της Περσίας έρχονται τρεις μάγοι με τα δώρα, άστρον λάμπρον τους οδηγεί χωρίς να λείψη ώρα. Φθάσαντες εις Ιερουσαλήμ με πόθον ερωτώσι, που εγεννήθη ο Χριστός να παν να τον ευρώσι. Διά Χριστόν ως ήκουσεν ο βασιλεύς Ηρώδης, αμέσως εταράχθηκε κι έγινε θηριώδης. Ότι πολλά 'φοβήθηκε δια την βασιλείαν, μη του την πάρη ο Χριστός και χάση την αξίαν. Κράζει τους μάγους κι ερωτά που ο Χριστός γεννάται, - εις Βηθλεέμ ηξεύρομεν ως η γραφή διηγάται. Τους είπε να υπάγωσι και όπου τον ευρώσι, να τότε προσκυνήσωσι να παν να του ειπώσι. Όπως υπάγη και αυτός για να τον προσκυνήση, με δόλον ο μισόθεος για να τον αφανίση.</p> <p>Η συνέχεια: https://kanellatou.gr/el/paradosiako/sterea-ellada/attica/kalin-esperan-archontes.html</p>	<p>Αρχιμηνιά κι' αρχιχρονιά φιλή μου δεντρολιβανιά, κι αρχή κι αρχή καλός μας χρόνος εκκλησιά εκκλησιά με άγιο θρόνο. Αρχή που βγήκε ο Χριστός άγιος και πνευματικός, στη γη στη να περπατήσκει και να μας και να μας καλοκαρδίσει. Άγιος Βασίλης έρχεται άρχοντες τον κατέχετε, από από την Καισαρεία σ' είσαι αρχό... σ' είσαι αρχόντισσα κυρία. Βαστά εικόνα και χαρτί ζαχαροκάντιο ζυμωτή, χαρτί χαρτί και καλαμάρι διες κ' εμέ διες κ' εμέ το παλικάρι. Το καλαμάρι έγγραφε η μοίρα τι μου 'γραφε, και το και το χαρτί ωμίλει άσπρε μου άσπρε μου χρυσέ μου κρίνε. Βασίλη πόθεν έρχεσαι για δε με καταδέχεσαι, και πό... και πόθεν κατεβαίνεις και δεν μας και δεν μας συντυχαίνεις. Από της μάνας μ' έρχομαι εγώ σε καταδέχομαι, και στο και στο σχολειό μου 'πάγω μα ειπές μα ειπές μου τι να κάνω. Κάτσε να φας κάτσε να πιης αν μ' αγαπάς να μου το πης, κάτσε κάτσε να τραγουδήσης και να με και να με καλοκαρδίσης</p> <p>Και εις έτη πολλά</p>

Κάλαντα Πελοποννήσου

Τα Κάλαντα είναι άσματα που καλούν τους πολίτες να πανηγυρίσουν την ξεχωριστή ημέρα που ξημερώνει και υπενθυμίζουν στους πιστούς το βαθύτερο νόημα της εορτής. Ήδη από την Βυζαντινή εποχή την παραμονή κάθε μεγάλης γιορτής νέοι περιφέρονταν στις οδούς ψάλλοντας σχετικούς ύμνους – πολλές φορές αυτοσχέδιους.

Ωστόσο τα κάλαντα της πρωτοχρονιάς είναι τα πανελλήνια κάλαντα, τα οποία τραγουδάνε τα περισσότερα παιδιά από περιοχή σε περιοχή.

- **Χριστουγεννιάτικα κάλαντα**

[:https://www.domnasamiou.gr/?i=portal.el.songs&id=609](https://www.domnasamiou.gr/?i=portal.el.songs&id=609)

- **Πρωτοχρονιάτικα κάλαντα:**

<https://www.domnasamiou.gr/?i=portal.el.songs&id=987>

Κάλαντα στην Κεφαλονιά

Στις μέρες μας συνηθίζεται να λέγονται τα κάλαντα από τα μικρά παιδιά το πρωί της παραμονής των Χριστουγέννων και μόνο κάποιες χορωδίες μεγαλύτερων τηρούν το έθιμο της ημέρας και λένε τα κάλαντα το απόγευμα. Στο προσεισμικό Αργοστόλι έβγαιναν πρώτα νωρίς το απόγευμα τα παιδιά με τα τρίγωνά τους αλλά και μεγάλοι με κιθάρες, βιολί και μαντολίνο. Οι μεγαλύτεροι περιφέρονταν ολόκληρο το βράδυ από σπίτι σε σπίτι και το ξημέρωμα τους έβρισκε συγκεντρωμένους έξω από το σπίτι του Δεσπότη

- **Χριστουγεννιάτικα κάλαντα**

<https://www.youtube.com/watch?v=v2UloFMDIWc>

- **Πρωτοχρονιάτικα κάλαντα:**

<https://www.inkefalonias.gr/koinonia/28390-kefalonitika-kalanta-tis-protoxronias-stixoi>

Κάλαντα στην Κρήτη

Τα κάλαντα της Κρήτης αφηγούνται τις δικές τους εορταστικές ιστορίες και μας αφήνουν να διακρίνουμε μερικά από τα ήθη και τα έθιμα του τόπου, που τον κάνουν τόσο ξεχωριστό. Σήμερα συνηθίζεται να ακούγονται κυρίως από παιδιά που μαζεύουν το χαρτζιλίκι τους. Όμως, τα παλιά χρόνια, τα κάλαντα δεν τα έλεγαν μόνο παιδιά, αλλά και ενήλικες, οι λεγόμενοι "καλαντάρηδες". Μαζεύονταν σε ομάδες και πήγαιναν από το ένα σπίτι στο άλλο και τραγουδούσαν. Τα κέρασματα ήταν πολλά. Από λάδι και ρακή ως και μεζέδες.

ΚΑΛΑΝΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ	ΚΑΛΑΝΤΑ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ
<p>Καλήν εσπέραν άρχοντες αν είναι ορισμός σας. Χριστού τη Θεία Γέννηση να πω στ'αρχοντικό σας. Χριστός γεννάται σήμερα εν Βηθλεέμ τη πόλει οι ουρανοί αγάλλονται, χαίρετ' η φύσις όλη. Κερά καμαροτράχηλη και φεγγαρο μαγούλα όπου τον έχεις τον υγιό το μόσχο κανακάρη, λούζεις τον και χτενίζεις τον και στο σχολειό τον πέμπει*: κι ο δάσκαλος τον έδειρε μ' ένα χρυσό βεργάλι. Και η κυρά δασκάλισσα με το μαργαριτάρι είπαμε δα για την κερά ας πούμε για τη βάγια. Άψε βαγίτσα το κερί, άψε και το λυχνάρι και κάτσε και ντουχιούντιζε ίντα θα μας εβγάλεις για απάκι για λουκάνικο για χοιρινό κομμάτι κι από τον πύρο του βουτσιού να πιούμε μια γεμάτη. Κι από τη μαύρη όρνιθα κανένα αυγουλάκι κι αν το' κάνε η γαλανή ας είναι ζευγαράκι. Κι από το πιθαράκι σου ένα κουρούπι λάδι κι αν είναι κι ακροπλιότερο βαστούμε και τ' ασκάκι. Φέρε πανιέρι κάστανα, πανιέρι λεπτοκάρυα και φέρε και γλυκό κρασί να πιουν τα παλικάρια. Κι αν είναι με το θέλημα άσπρη μου περιστέρα ανοίξετε την πόρτα σας να πούμε «καλησπέρα».</p>	<p>Ταχιά ταχιά ν' αρχιμηνιά ταχιά ν' αρχή του χρόνου, ταχιά όπου προπάτηξεν ο Κύριος στον κόσμο, κι εβγήκεν κι εχαιρέτησεν όλους τσοι σευγολάτες, ο πρώτος που χαιρέτηξεν ήταν ο Άγιος Βασίλης. Καλώς τα κάνεις Βασιλειό καλό ζευγάριν έχεις. – Καλό το λες Αφέντη μου καλό και βλογημένο, απού το βλόγα η χάρη Σου με το δεξό σου χέρι, το μαύρο και το μελισσό που 'ναι στεφανικέρι, πευκένιο 'ναι τ' αλέτρι σου δαφνένιος ο ζυγός σου, τ' απανωζεύγια του ζυγού βασιλικού κλωνάρι. – Πες μου να ζήσεις Βασιλειό πόσα μοζούρια σπέρνεις. – Σπέρνω σταράκι δώδεκα κριθάρι δεκαπέντε, ταγή και ρόβη δεκαοχτώ κι από νωρίς στο σταύλο. Μ' αλήθεια κάτω στο γιαλό κάτω στο περιγιάλι, μοζούριν στάρι ήσπειρα με το πλατύ πινάκι, κι εκεία το νεργιαστήκανε λαγούδια και περδίκια, στένω πλακάκια για λαγούς βροχάδες για περδίκια, μούδε λαγούδια έπιασα μούδ' έρημα περδίκια. Η συνέχεια: https://www.helppost.gr/xristougenna/prototronia/kritika-kalanta-prototronias/</p>

**Οι μαθήτριες: Ντούρμα Παναγιώτα, Φουργέζου Αφροδίτη,
Κατσομπενάκη Εύα**

Πηγές :

- ✓ <https://www.anagnostirio.gr/2015/12/18/kalanta-xristougennon-kai-protoxronias-apo-tin-thraki/>
- ✓ <https://www.lelevoe.gr/pontiaka-kalanta-protoxronias/>
- ✓ <https://www.maxmag.gr/politismos/istoria/kalanta-protochronias-mia-istoria-agapis/>
- ✓ <https://kanellatou.gr/el/paradosiako/sterea-ellada/attica/archiminia-ki-archichronia.html>
- ✓ https://el.wikisource.org/wiki/%CE%9A%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1_%CE%A0%CF%81%CF%89%CF%84%CE%BF%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%AC%CF%82
- ✓ <https://getaway.minoan.gr/kalanta-tis-kritis>
- ✓ <http://dim-karat.ilei.sch.gr/kalanta.htm>